TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

liv@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
01.10.2025
Dnro/Dnr
TRAFICOM/682595/03.03.01/2025
Viite/Referens
Asiantuntijapyyntönne 26.9.2025

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 105/2025 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 105/2025 vp). Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa esitystä ehdotetussa muodossa.

Virasto haluaisi kiinnittää esityksessä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

Lainsäädännön selkeyden edistäminen. Esityksellä pannaan täytäntöön EU:n nk. älyliikennedirektiivin muutokset ja täydennetään tarvittavassa määrin direktiivin nojalla annettuja komission delegoituja asetuksia. Liikenteen digitalisaation edistäminen liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden parantamiseksi samoin kuin liikenteen palvelujen kehittämiseksi on ollut Suomessa tavoitteena jo pitkään, ja EU-taustaisen lainsäädännön rinnalla meillä on ollut myös kansallisia vaatimuksia. Liikenne- ja viestintävirasto pitää erinomaisena sitä, että muutoksen seurauksena liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista säädettäisiin kansallisesti nykyistä kattavammin ja selkeämmin asiaa koskevassa erityislaissa. Samalla esitys selkiyttää kansallisen ja EU:n lainsäädännön keskinäisiä suhteita.

Julkisten toimijoiden roolien, työnjaon ja vastuiden selkeytyminen. Viraston näkökulmasta esitys selventää liikennejärjestelmän digitaalisten tietopalvelujen tuottamisen osalta julkisten toimijoiden rooleja, työnjakoa ja vastuita.

Valtion erityistehtäväyhtiö Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy vastaisi jatkossa suoraan lain nojalla kansallisen yhteyspisteen tehtävästä samoin kuin liikennejärjestelmän perustietopalvelusta ja liikenteen kokonaistilannekuvan ylläpitämisestä. Tämä järjestely toteuttaisi hyvin yhtiön perustamiselle aikanaan asetettuja tavoitteita. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (34/2018 vp) todetaan s. 5: "Liikenneviraston liikenteenohjaustoimintojen yhtiöittämisellä valmistaudutaan liikenteen digitalisaation, palveluistumisen, automaation sekä tiedon merkityksen lisääntymisen tuomiin toimialan ja toimintaympäristön muutoksiin. Muutoksella halutaan ennen kaikkea edistää liikenteeseen liittyvän tiedon hyödyntämistä

uusien digitaalisten palveluiden kehitystyön tukena ja edesauttaa uuden liiketoiminnan syntymistä. Lisäksi muutoksella luodaan edellytykset operatiivisen liikenteenhallinnan palvelujen asiakaslähtöisyyden parantamiselle sekä lisätään liikenteenohjaustoiminnan taloudellista tehokkuutta ja vaikuttavuutta."

Muutoksen vaikutuksia viranomaisissa ja Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ssä kuvataan hallituksen esityksessä. Käytännössä yhtiön tuottama kansallisen yhteyspisteen palvelu näyttäytyy jatkossa pitkälti samankaltaisena kuin tähän asti kuitenkin niin, että EU-lainsäädännön muutoksista johtuen rajapintoihin vietävien tietolajien määrä asteittain lisääntyy. Palvelun taustalla olevat järjestelyt kuitenkin muuttuisivat.

Käytännössä yhtiö on tuottanut kansallisen yhteyspisteen palvelun jo tähänkin asti, Väyläviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston kanssa tekemiensä kahdenvälisten sopimusten pohjalta. Näiden sopimusten ylläpito ja kehittäminen on omalta osaltaan työllistänyt sopijapuolia. Nykyjärjestelyssä Liikenne- ja viestintäviraston rooli yhtäältä palvelun tilaajana ja toisaalta palvelun lainmukaisuuden valvojana ei ole ollut vastuiden selkeyden näkökulmasta ihanteellinen. Jatkossa yhtiön palvelu perustuu suoraan lakiin.

Väylävirasto vapautuisi kansallisen yhteyspisteen palvelun tilaajan roolista, ja sen rooli keskittyisi selkeämmin valtion väyläinfrastruktuuria koskevan tiedon tuottamiseen. Väylävirasto lausunee asiasta tarkemmin omassa lausunnossaan.

Liikenne- ja viestintävirasto jatkaisi sekä kansallisen lain että ITS-direktiivin nojalla annettujen EU:n komission asetusten noudattamisen valvojana. Liikenne- ja viestintäviraston valvontatehtävä laajenee uuden EU-sääntelyn myötä. Virasto vapautuisi kansallisen yhteyspisteen palvelujen tilaajan roolista, mutta sille tulisi uutena tehtävänä maksaa Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:lle laissa säädettyjen tehtävien rahoittamiseksi myönnettävä valtionapu.

Virastolle säädettävien tehtävien resursointi. Virastolle ei olla osoittamassa uusia resursseja näiden tehtävien hoitamiseen, joten uusien tehtävien haltuunotto joudutaan toteuttamaan valvontatehtäviä priorisoimalla.

Kansallisen turvallisuuden näkökulma. Yhteiskunnan varautumista erilaisiin häiriöihin ja poikkeuksellisiin tilanteisiin on käsitelty laajasti eri hankkeissa. Myös tässä hankkeessa on tarkasteltu liikennejärjestelmän palvelujen merkitystä ja niitä koskevan tietopalvelun avoimuuteen liittyvien etujen lisäksi myös riskejä. Monet rajapintaan palvelujaan koskevia tietoja vievistä toimijoista kuuluvat kyberturvallisuuslain piiriin, ja heihin kohdistuu sen vuoksi erityisiä riskinhallintavelvoitteita. Liikennejärjestelmätoimijoiden joukosta tulee olemaan myös yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetun lain (310/2025) mukaisia kriittisiä toimijoita, joilla on omat riskienhallintaan ja häiriöidensietokykyyn liittyvät velvoitteensa.

Tämän lisäksi nyt esitettyyn lakiin liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista on sisällytetty Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:lle velvollisuus arvioida vuosittain tietopalveluihin liittyviä riskejä. Yhtiö voi myös enintään yhden vuorokauden ajaksi keskeyttää palvelun tai rajoittaa sitä, jos se havaitsee tietoihin kohdistuvia poikkeuksellisia hakuja tai muuta poikkeuksellista tietoliikennettä palveluun tai palvelusta, ja on syytä epäillä tietojen väärinkäyttöä tai kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantumista.

Viranomaisella on kuitenkin oikeus saada ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Keskeytyksestä tai rajoituksesta on annettava välittömästi tieto Liikenne- ja viestintävirastolle, joka voi päättää keskeytyksen tai rajoituksen keskeyttämisestä, tai, jos toimenpiteen tarve kestää pidempään, myös toimenpiteen pidentämisestä.

Liikenne- ja viestintävirasto voi omasta aloitteestaan tai pelastus-, poliisi- tai sotilasviranomaisen taikka Rajavartiolaitoksen esityksestä tehdyllä päätöksellä kieltää datan ja tietojen luovuttamisen tai rajoittaa sitä, jos se on välttämätöntä maanpuolustuksen, aluevalvonnan, rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Viraston päättämä keskeytys, rajoitus tai kielto voi olla voimassa vain välttämättömän ajan, kuitenkin enintään 14 vuorokautta. Päätös on välittömästi kumottava, jos sen edellytykset eivät enää täyty. Jos kieltoa tai rajoitusta on tarpeen jatkaa 14 vuorokauden jälkeen, päätöksen siitä tekee valtioneuvosto.

Näihin seikkoihin virasto haluaa erityisesti kiinnittää huomiota samalla, kun se vahvistaa kannattavansa esitystä ehdotetussa muodossa.

Nina Frösen
johtaja

Susanna Metsälampi
johtava asiantuntija